

РЕЦЕНЗИЯ

за научната продукция и преподавателската дейност на гл.ас. д-р Диана Велева Иванова, кандидатка за академичната длъжност „доцент” по научна специалност 2.2. История и археология (Нова и най-нова обща история (История на Централна Европа)), обявен за нуждите на катедра „История” в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски” в ДВ, бр. 57, 04.07.2023 г.

от проф. д-р Искра Баева, преподавателка по съвременна история в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”

1. Информация за конкурса

Конкурсът за доцент, на който се явява като единствен кандидат гл.ас. д-р Диана Иванова, е за нуждите на катедра „История” на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”. Решението за обявяване на конкурса е взето след обсъждане на хабилитационния труд на гл.ас. д-р Диана Иванова на заседание на катедрата, проведено на 28 февруари 2023 г. Конкурсът е обявен в брой № 57 на „Държавен вестник” на 4 юли 2023 г.

2. Кратка информация за кандидатката в конкурса

Диана Иванова е родена на 31 август 1972 г. в Стара Загора. След като завършва средното си образование през 1990 г. тя записва специалност „история” в ЮЗУ „Неофит Рилски” в Благоевград. Завършва университета с магистърска степен през 1995 г. и в следващите години се реализира като преподавателка по история в средното училище. През 2001 г. печели конкурс и е зачислена като докторантка в катедра „История” на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Личните ми контакти и впечатления от изследователските качества на Диана Иванова са от времето на нейната докторантура, тъй като бях избрана за нейна научна ръководителка. В подготовката на своята дисертация на тема „Източноевропейските революции от 1989 г. (Полша, Унгария и Чехословакия) и отражението им в България” Диана Иванова показва високи интелектуални качества, съпроводени с добросъвестност,

упоритост и страмеж към нови познания. И логично дисертацията ѝ беше не само защитена много успешно, но и се превърна в монографията „1989 – голямата промяна. Рухването на „реалния социализъм” в Полша, Чехословакия и Унгария” (УИ „Неофит Рилски”, Благоевград, 2007).

След като получава научната степен „доктор по история” Диана Иванова става преподавателка в катедра „История” през 2006 г. като асистентка, а през 2007 г. е избрана и за главен асистент. От този момент до днес тя продължава да преподава в ЮЗУ и това логично я прави единствен кандидат в обявения конкурс за доцент.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Гл.ас. д-р Диана Иванова отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент”, тъй като: тя има научната и образователната степен „доктор”; заемала е академичната преподавателска длъжност асистент и главен асистент в продължение на повече от 16 години; представила е хабилитационен труд на тема „Аспекти на външната политика на държавите от Вишеградската група”, който не повтаря темата на дисертацията ѝ и който е публикуван; представила е справка за минималните национални изисквания и за специалните изисквания на ЮЗУ „Неофит Рилски”; предложила е и документ за проверка за плагиатство, каквото не е открито.

4. Оценка за преподавателската и други дейности на кандидатката в конкурса

Във времето от 2006 г. в ЮЗУ гл.ас. д-р Диана Иванова е водила семинарни занятия и е чела лекционни курсове (задължителни и избираеми) по следните дисциплини: „Нова и най-нова история”, първа и втора част (90 ч.); „Външна политика на държавите от Югоизточна Европа” (30 ч.); „Сравнителен анализ на теории за международните отношения и външната политика” (30 ч.); „Чехословакия 1918–1993 ч.” (30 ч.); „Япония през XX в.” (30 ч.); „ЕС – документи, история, институции” (30 ч.).

Впечатленията ми от преподавателската дейност на гл. ас. д-р Диана Иванова не са преки, а косвени – от отзивите на нейни студенти. Но те са отлични. Освен това съм длъжна да отбележа, че грижата ѝ за качествено образование личи и от подготвеното от нея учебно помагало „Документи и материали по съвременна история (1918–1945)” (УИ

„Неофит Рилски”, Благоевград, 2011) и на още едно в съавторство с Й. Кочев „Документи и материали по съвременна история (1946–1992)” (УИ „Неофит Рилски”, Благоевград, 2020).

Наред с преподавателската си дейност гл.ас. д-р Диана Иванова е участничка и в издателска научна дейност: тя е член на редколегията на сп. DOCTRINA. STUDIA SPOŁECZNO-POLITYCZNE, издание на Природно-хуманитарния университет в полския град Шедълце и е отговорен секретар на интернет-списанията на ЮЗУ „Международна политика”. Диана Иванова е участвала в организацията на различни проектни дейности на Правно-историческия факултет на ЮЗУ. По време на преподавателската си дейност тя е взела участие в 17 разнообразни научни проекти, както и в 15 научни конференции в България и в чужбина.

Като имам предвид четените от гл.ас. д-р Диана Иванова лекционни курсове и сериозното ѝ отношение към преподавателската работа, както и другите ѝ научни ангажименти смятам, че тя притежава всички качества за хабилиотиран преподавател.

5. Характеристика на представените научни публикации

Гл.ас. д-р Диана Иванова участва в конкурса за „доцент” с хабилитационен труд и 28 статии, студии и други публикации, посветени преди всичко на историята на Централна Европа, каквато е и темата на обявения конкурс. Най-важен за оценката на изследователските качества на гл. ас. д-р Диана Иванова несъмнено е хабилитационният ѝ труд „Аспекти на външната политика на държавите от Вишеградската група” (УИ „Неофит Рилски”, Благоевград, 2023), затова ще анализирам на първо място него.

Монографията, както личи и от заглавието, е посветена на специфичното място и роля на централноевропейските държави, създали Вишеградската група с цел взаимно да си подпомагат в присъединяване към ЕС, а след това и да координират своята позиция вътре в тази международна структура. Книгата е структурирана в четири глави, като първите две представят геополитическите преобразования, настъпили след края на Студената война, които обуславят сближаването на трите/четирите централноевропейски бивши социалистически държави, а следващите две са посветени на специфични

външнополитически проблеми на Вишеградската група и ЕС. Монографията е в обем от 367 печатни стр.

За написването на своята книга гл.ас. д-р Диана Иванова е използвала сериозна по обем документална база и разнообразна научна литература. Достатъчно е да се изброят цитираните архивни и официални документи на страните от Вишеградската група, но и на на други органи и институции, чийто общ брой е 128. Не по-малко впечатляващ е кръгът от използвани периодични издания и сайтове – 62 на брой, което е станало възможно благодарение на улесненията, донесени от световната интернет свързаност. Същевременно трябва да се отчете и това, че съвременният много по-широк достъп до издания създава за изседователя и опасност да потъне в морето от различна, често разнопосочна и не винаги сигурна информация – една опасност, която авторката е успяла да избегне. Особено сериозно изглежда мемоарната и научната литература, която гл.ас. д-р Диана Иванова не само е посочила и цитирала, а в много случаи е и анализирала критично както в увода на книгата, така и в хода на изложението.

Заслужава оценка и актуалността на темата както във времето, така и в пространството. Като участничка в конкурса за доцент по най-нова история гл.ас. д-р Диана Иванова в своята книга „Аспекти на външната политика на държавите от Вишеградската група” заема ясна позиция в един стар спор – този за хронологичните граници на този дял от историята. Напълно съм съгласна с нейната позиция, че няма ограничения за близостта на историческия разказ до нашия ден, тъй като историческият анализ се отличава както от политологичния, така и от социологическия. В потвърждение на този подход тя интерпретира проблеми от най-близката съвременна световна история – края на ХХ и началото на ХХІ в. буквално до последната година. Що се отнася до географското разположение на събитията, Диана Иванова е посветила изследването си на регион, който е особено близък географски и исторически до България. Книгата проследява процесите на обединение на трите бивши социалистически страни Чехословакия, Унгария и Полша (станали на 1 януари 1993 г. четири след разделянето на Чехословакия на две държави), с които сме били в един военно-политически блок след Втората световна война (Източния блок – СИВ и Варшавския договор), заедно с които започнахме и осъществихме прехода към демокрация и пазарна икономика след края на

Студената война и с които днес отново сме в един и същ военно-политически блок в настоящия XXI в. (Европейския съюз и Северноатлантическия пакт). А проследяването на тяхната еволюция от 90-те години на XX в. до началото на третото десетилетие на XXI в. позволява на българските студенти, изследователи и читатели да направят сравнение с пътя на България, а до голяма степен и този на страните от нашия балкански регион. Защото разликите са достатъчно показателни.

Няма да представям конкретното съдържание на четирите глави на хабилитационния труд, а ще посоча само важните за разбирането на процесите в региона елементи от анализа на авторката във всяка от тях.

В първата глава „Последици от разпадането на Източния блок за Полша, Унгария и Чехословакия” авторката е показала своето умение, от една страна, да обедини в една обща картина различните социално-икономически и политически процеси в трите централноевропейски страни, а от друга, да покаже анализаторските си умения в сферата на променящите се международни отношения. В тази глава личи и особения интерес на гл.ас. д-р Диана Иванова към развитието на Чехословакия, една специфика, която ще срещнем не само в цялата книга, а която е характерна и за целия ѝ път на историк. Убедена съм, че този подход – да се анализира задълбочено един елемент от общата картина, за да може след това цялото да бъде подредено и обяснено, е верен, тъй като осигурява по-добра възможност за сравнителен анализ. Още в тази глава е демонстрирана способността на авторката да изведе на преден план различията, но и да прави анализ върху общите характеристики на региона.

Във втората глава „Държавите от Вишеградската група по пътя към евроатлантическата интеграция” е проследен конкретният път на идеята за организиране на трите държави в ново регионално обединение. Идеята за това е нова само от организационна гледна точка, тъй като обосновката за тяхната обособеност както в Източния блок, така и в Европа изобщо е много по-стара. Още през 80-те години на XX в. група централноевропейски литератори и учени-хуманитаристи (полският медиевист Бронислав Геремек, чешкият писател Йосеф Шкворецки, унгарският социолог Елемер Ханкиш, унгарският икономист Янош Матиаш Ковач и др.) лансират с помощта на западните си колеги от Европа и Северна Америка (Тимъти Гартън Еш, Тони Джъд,

Джордж Шопфлин, Иво Банац, Ивет Биро, Жак Рупник, Ърнест Гелнър, Мартин Малия) тезата за специфичната централноевропейска идентичност, върху която стъпват и политиките от първата вълна на прехода към парламентарна демокрация и пазарна икономика в Централна Европа, за да обединят своите усилия.

В тази глава специално внимание заслужават страниците, посветени на процеса на раздалечаване на двете части на чехословашката федерация, преди да се стигне до второто разделяне на общата държава на две (първото е в периода 1939–1945), което засега изглежда окончателно. По-голямото внимание, отделено и тук за Чехословакия, е напълно обосновано, тъй като разпадането на Чехословакия символизира последиците от геополитическите сътресения, предизвикани от края на Студената война, но в един по-мек вариант. Това е единственото разпадане на федеративна държава от този период по пътя на мирните договорености (т.нар. цивилизован развод). При това гл.ас. д-р Диана Иванова си е позволила да потърси своя гледна точка към тези процеси, посочвайки тезите на другите автори, но без да се отказва от своята интерпретация. Заявената собствена позиция показва натрупаните от гл.ас. д-р Диана Иванова задълбочени познания и израстването ѝ в зрял учен-изследовател, готов да отстоява вижданията си. Същото може да се каже и за анализа на неравномерната във времето еволюция на Вишеградската група.

С третата глава на своята книга „Европейската политика за съседство и *източното партньорство*” гл.ас. д-р Диана Иванова навлиза в същността на своята тема – за специфичните особености на външната политика на страните от Вишеградската група. Съвсем основателно авторката разделя анализа си между външната политика на държавите-членки на Вишеградската група и общите позиции на Вишеградската група, която си остава обединение на държави, но без общи органи, които да налагат обща вътрешна и външна политика.

Неслучайно първата сфера на външнополитическа активност на страните от Вишеградската група, избрана за анализ, е инициативата на ЕС за подпомагане на процеса на реформиране на шестте постсъветски републики в Европа (Украйна, Беларус, Молдова, Армения, Азербайджан, Грузия). Тя е особено важна за централноевропейските страни не само защото половината от тези държави са техни съседи, а и защото с тях те имат свои национални, етнически, исторически и геополитически връзки, както и традиционни или

нови интереси. Този сложен калейдоскоп от интереси и национални позиции на държавите от Вишеградската група е представен убедително, като е анализирано и влиянието на *източното партньорство* върху отношенията вътре във Вишеградската група. Близостта и традициите обуславят водещата роля на централноевропейските държави в тази инициатива на ЕС. А включването на руската гледна точка в анализа а инициативата на ЕС показва уменията на гл.ас. д-р Диана Иванова да погледне на проблемите в международните отношения от по-широка перспектива, не само от централноевропейската.

За последната, четвърта глава „Миграционната политика на Вишеградската група”, гл.ас. д-р Диана Иванова е избрала проблем, който се прояви в острата си форма преди осем години, но продължава да вълнува страните от ЕС и до днес – голямата мигрантска вълна, резултат от воените действия в периферното на ЕС пространство. Изборът и в този случай е много удачен, защото вълната от незаконна емиграция предизвиква и продължава да предизвиква много спорове и разделение в съюза. Това се отнася и до държавите от Вишеградската група, но в този случай тяхната позиция е много по-единна, главно заради общата им източноевропейска историческа традиция, която не е имперска и по тази причина не може да бъде постимперска. Все пак съществуват и различия, които са убедително проследени. И в този случай особено важно е това, че разказът достига до наши дни, защото така авторката е успяла да покаже голямата разлика в отношението към бежанците от Близкия изток и Северна Африка, от една страна, и украинските бежанци, от друга.

В седемте приложения към книгата гл.ас- д-р Диана Иванова е предложила на читателите най-важните документи и решения на Вишеградската група, хронология на дейността и сведения за БВП на страните от групата. Книгата е изпъстрена и с пространни бележки по линия, които допълват и разясняват споменаваните лица и събития. Това е много полезно, за да може специализираното познание в монографията да стане достъпно до по-широк кръг от хора.

Общата ми оценка за монографията на гл.ас. д-р Диана Иванова е, че изборът на тема, формулирането на основните тези и въпроси, анализът на развитието на отношенията между бившите социалистически държави от Централна Европа и разказът

за предизвикателствата, пред които те се изправят и от Изток, и от Запад в продължение на почти половин век, са дали отличен резултат. Затова книгата изпълнява всички изисквания за хабилитационен труд.

От другите публикации, с които гл.ас. д-р Диана Иванова участва в конкурса, заслужава да се посочат няколко заглавия, които не са свързани с проблематиката на хабилитационния труд. Става дума за представянето на съдебния процес срещу Милада Хоракова (2010), за преврата, с който комунистите вземат властта през 1948 г. според спомените на Прокоп Дъртина (2011), за ролята на съветския фактор за началото на прехода в Чехословакия (2012 и 2013), за неуспешния опит за социалистическа интеграция от 70-те години на XX в. (2014), за отражението на Унгарската революция в ООН (2015), за опитите за евроинтеграция на Турция през 80-те години на XX в. (2016). Те показват развитието на научните интереси на участничката в конкурса, което отговаря на преподавателските ѝ задължения в сферата на общата и балканската история на съвременността.

6. Оценка на научните приноси на кандидатката

Монографията на гл.ас. д-р Диана Иванова представлява първото по рода си изследване на създаването и развитието на Вишеградската група в българската историография. В изследването си тя е стигнала до самостоятелни изводи за начина, по който се оформя новата регионална групировка в процеса на разпадане на Източния блок, както и за спецификите на централноевропейския регион. Към постиженията на авторката могат да се добави и анализът на причините за спада в дейността на Вишеградската група и най-вече поставянето на тези събития в по-широк международен контекст. Могат да се изброят още приноси, но моят общ извод е, че хабилитационният труд и някои от другите публикации имат приносен характер.

7. Критични бележки и препоръки към кандидатката в конкурса

Високата ми оценка за хабилитационния труд на гл.ас. Диана Иванова не означава, че в него, както и във всяко човешко творение не се срещат грешки и неточности. В случая те са незначителни и са предизвикани преди всичко от сложната практика на

приспособяване на латиницата към езиците на централноевропейските народи. Така например фамилията на полския изследовател Гижицки е транскрибирана на български като Гизицки (с. 15), в друг случай фамилията Антчак е представен като Анчак, а името Зджислав като Здислав (с. 124), името на полския град е Кажимеж Долни, а не Казимеж (с. 153), полският селски деец министър Валдемар Павлак е представен и като Павляк, а партията, която той представлява по име наистина е Полска народна партия, но по същество е Полска селска партия (бел. 201 на с. 113).

Имам и дребни хронологични забележки – правителството на Тадеуш Мазовецки е гласувано на 24 август, а не на 13 септември 1989 г. (с. 25), има известно объркване и в хронологията на руската анексия на Крим – Декларацията за независимост на Крим наистина е от 11 март 2014 г., но референдумът е проведен не преди, а след това – на 16 март (с. 189). Не съвсем точно ми се вижда и твърдението, че след разделянето на Чехословакия в началото на 1993 г. вече не всички партньори имат обща граница, тъй като и преди това Полша и Унгария нямат обща граница (с. 112). Пресилено ми се вижда и това, че Унгария на Орбан е най-проруски настроената държава в ЕС и НАТО (с. 292). А съмнителна ми се вижда и оценката на Запада, че желанието за присъединяване към НАТО е доказателство за висока политическа култура (с. 86), защото някои от същите тези страни по-късно са обвинени точно в липса на такава, когато започват да се противопоставят на някои западни позиции. При споменаването на Милан Ходжа като пръв словак племиер аз лично бих уточнила, че става дума за периода 1935–1938 г., защото не бих разчитала на подобни знания у читателите (с. 75). Мисля също така, без да се опитвам да налагам мнението си, че независимо от провала на идеята за чехословашка нация (с. 103), все пак не може да се отрече, че съществуват граждани на Чехословакия, които се чувстват чехословаци и затова отхвърлят идеята за разделянето.

Тези дребни забележки и несъгласия в никакъв случай не променят общата ми висока оценка за монографията на гл.ас. д-р Диана Иванова.

8. Оценка на представените наукометрични показатели

Наукометричните показатели на гл. ас. д-р Диана Иванова показват, че тя не просто отговаря на националните изисквания за академичната длъжност „доцент“ в Област 2.

Хуманитарни науки, Професионално направление 2.2. История и археология, определени в Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, а значително ги надхвърля. Тя има защитена дисертация (група А – 50 т.), хабилитационен труд, с който участва в конкурса (Група Б – 100 т.), но и значително надхвърля изискванията по отношение на другите публикации (група В – 485 т.), както и по отношение на цитатите (група Г – 190 т.). По допълнителния показател на университета тя надхвърля минималните изисквания от 30 т. повече от осем пъти с нейните 255 т.

8. Заключение

Анализът на хабилитационния труд на гл. ас. д-р Диана Иванова, прегледът на многобройните ѝ публикации, както и личните ми научни контакти с нея през годините ми дават пълното основание да препоръчам на научното жури на гл. ас. д-р Диана Иванова да бъде присъдена академичната длъжност „доцент” по професионално направление 2.2. История и археология (Нова и най-нова обща история (История на Централна Европа)) за нуждите на катедра „История” на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

С което заявявам, че убедено ще гласувам за присъждането на академичната длъжност „доцент” на гл. ас. д-р Диана Иванова.

25 септември 2023 г.

Рецензент:

проф. д-р Искра Баева

R E V I E W

for the scientific production and teaching activity of prof. Dr. Diana Veleva Ivanova, candidate for the academic position "Associate Professor" in scientific specialty 2.2. History and Archaeology (Modern and Contemporary General History (History of Central Europe)), announced for the needs of the Department of History at the Faculty of Law and History of the Neofit Rilski South-Western University in State Gazette No. 57, 04.07.2023.

by Prof. Dr. Iskra Baeva, Lecturer in Contemporary History at the Faculty of History, Sofia University "St. Kliment Ohridski"

1. Information about the contest

The contest for associate professor, in which the only candidate is Dr. Diana Ivanova, is for the needs of the Department of History of the Faculty of Law and History of the Neofit Rilski South-Western University. The decision to announce the competition was taken after discussion of the habilitation thesis of Dr. Diana Ivanova. The contest was announced in issue No. 57 of the State Gazette on 4 July 2023.

2. Personal data of the contest participant

Diana Ivanova was born on 31 August 1972 in Stara Zagora. After finishing her secondary education in 1990, she enrolled in the history program at the Neofit Rilski University in Blagoevgrad. She graduated from the university with a master's degree in 1995 and in the following years she worked as a secondary school history teacher. In 2001 she won a competition and was enrolled as a PhD student in the Department of History of the Faculty of Law and History of the Neofit Rilski South-Western University.

My personal contacts and impressions of Diana Ivanova's research qualities are from the time of her PhD, as I was chosen as her supervisor. In the preparation of her dissertation on "The Eastern

European Revolutions of 1989 (Poland, Hungary and Czechoslovakia) and their Reflection in Bulgaria", Diana Ivanova showed high intellectual qualities accompanied by conscientiousness, perseverance and a passion for new knowledge. And logically her dissertation was not only defended very successfully, but also became the monograph "1989 - The Great Change. The collapse of "real socialism" in Poland, Czechoslovakia and Hungary" (University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, 2007).

After obtaining the degree of Doctor of Science in History, Diana Ivanova became a lecturer in the Department of History in 2006 as an assistant professor, and in 2007 she was elected as a senior assistant professor. From that moment until today she has continued to teach at Neofit Rilski South-Western University and this logically makes her the only candidate in the announced competition for associate professor.

3. Fulfilling the requirements for the academic position

Dr. Diana Ivanova meets the requirements for the academic position of Associate Professor, as: she has the scientific and educational degree "PhD"; she has held the academic teaching position of assistant professor and chief asst for more than 16 years; she has submitted a habilitation thesis on "Aspects of the foreign policy of the Visegrad Group countries", which does not repeat the topic of her dissertation and which has been published; submitted a reference on the minimum national requirements and the special requirements of the Neofit Rilski South-Western University; she also proposed a document for plagiarism check, which was not found.

4. Evaluation of the applicant's teaching and other activities

In the time since 2006 at the Neofit Rilski South-Western University Diana Ivanova has given seminars and lectures (required and elective) in the following disciplines: "New and Recent History", Part I and Part II (90 hrs.); "Foreign Policy of the Southeast European Countries" (30 hrs.). (30 hrs.); "Czechoslovakia 1918-1993" (30 hrs.); "Japan in the Twentieth Century" (30 hrs.); "EU - Documents, History, Institutions" (30 hrs.).

My impressions from the teaching activity of Diana Ivanova are not direct, but indirect - from the feedback of her students. But they are excellent. Moreover, I am obliged to note that her concern for quality education is also evident from the textbook "Documents and Materials on Modern History (1918-1945)" (University "Neofit Rilski", Blagoevrad, 2011) and another one co-authored with J. Kochev "Documents and Materials on Contemporary History (1946-1992)" (University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, 2020).

Along with his teaching activities, Diana Ivanova is a member of the editorial board of the Journal DOCTRINA. STUDIA SPOŁECZNO-POLITYCZNE, a publication of the University of Natural Sciences and Humanities in the Polish city of Siedlce, and is the responsible secretary of the Internet journals of the Neofit Rilski South-Western University *International Politics*. Diana Ivanova has participated in the organization of various project activities of the Faculty of Law and History of the Neofit Rilski South-Western University. During her teaching activity she has participated in 17 different scientific projects as well as in 15 scientific conferences in Bulgaria and abroad.

Taking into account the readings by the chief asst. Dr. Diana Ivanova's lecture courses and her serious attitude to teaching work, as well as her other scientific commitments, I believe that she has all the qualities of a habilitated lecturer.

5. Characteristics of the presented scientific publications

Dr. Diana Ivanova participated in the contest for "Associate Professor" with a habilitation thesis and 28 articles, studies and other publications, primarily devoted to the history of Central Europe, which is the topic of the announced contest. The most important for the evaluation of the research qualities of Dr. Diana Ivanova's habilitation thesis "Aspects of the Foreign Policy of the Visegrad Group Countries" (University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, 2023) is undoubtedly the most important for the quality of her research, so I will analyze it first of all.

The monograph, as is evident from the title, is dedicated to the specific place and role of the Central European countries that created the Visegrad Group in order to support each other in joining the EU and then to coordinate their position within this international structure. The book is structured in four chapters, with the first two presenting the geopolitical transformations that have taken place since

the end of the Cold War, which have conditioned the convergence of the three/four Central European former socialist states, and the next two dealing with specific foreign policy issues of the Visegrad Group and the EU. The monograph is 367 printed pages.

For the writing of his book Dr. Diana Ivanova has used a considerable amount of documentary base and diverse scientific literature. It is enough to list the cited archival and official documents of the Visegrad Group countries, but also of other bodies and institutions, whose total number is 128. No less impressive is the range of periodicals and websites used - 62 in number, made possible thanks to the facilities brought about by global Internet connectivity. At the same time, it must be taken into account that today's much wider access to publications also creates for the researcher the danger of sinking in a sea of different, often divergent and not always reliable information - a danger that the author has managed to avoid. Especially serious seems the memoir and scientific literature, which Dr. Diana Ivanova has not only pointed out and quoted, but in many cases has also critically analyzed both in the introduction of the book and in the course of the exposition.

The relevance of the topic both in time and space is also worth appreciating. As a participant in the contest for Associate Professor of Modern and Contemporary History, Dr. Diana Ivanova in her book "Aspects of the Foreign Policy of the Visegrad Group Countries" takes a clear stand in an old dispute - that of the chronological limits of this part of history. I fully agree with her position that there are no limits to the proximity of the historical narrative to our own day, since historical analysis differs from both political science and sociology. In confirmation of this approach, she interprets issues from the most recent modern world history - the late twentieth and early twenty-first centuries - literally down to the last year. Regarding the geographical location of the events, Diana Ivanova has dedicated her research to a region that is geographically and historically particularly close to Bulgaria. The book traces the processes of reunification of the three former socialist countries Czechoslovakia, Hungary and Poland, with whom we were in the same military-political bloc after the Second World War (the Eastern bloc - the Comecon and the Warsaw Pact), with whom we started and implemented the transition to democracy and market economy after the end of the Cold War, and with whom we are now again in the same military-political bloc in the present twenty-first century (the European Union and the North Atlantic Pact). And tracing their evolution from the 1990s to the beginning of the third decade of the 21st century allows Bulgarian students, researchers and readers to compare the path of Bulgaria and to a large extent that of the countries of our Balkan region. Because the differences are significant enough.

I will not present the specific content of the four chapters of the habilitation thesis, but only the important elements of the author's analysis in each of them.

In the first chapter "Consequences of the collapse of the Eastern bloc for Poland, Hungary and Czechoslovakia", the author has shown her ability, on the one hand, to unite the different socio-economic and political processes in the three Central European countries into a common picture and, on the other hand, to show her analytical skills in the field of changing international relations. In this chapter one can see the special interest of Dr. Diana Ivanova's interest in the development of Czechoslovakia, a specificity that we will encounter not only throughout the book, but which is characteristic of her entire career as a historian. I am convinced that this approach - to analyse one element of the overall picture in depth so that the whole can then be sorted out and explained - is correct, as it provides a better opportunity for comparative analysis. Already in this chapter the author's ability to highlight differences but also to analyse the common features of the region is demonstrated.

The second chapter, "The Visegrad countries on the road to Euro-Atlantic integration", traces the concrete path of the idea of organising the three countries into a new regional union. The idea of this is new only from an organisational point of view, as the rationale for their separateness both in the Eastern bloc and in Europe in general is much older. Already in the 1980s, a group of Central European literary and humanities scholars (the Polish medievalist Bronisław Geremek, the Czech writer Josef Škvorecký, the Hungarian sociologist Elemér Hankiś, the Hungarian economist János Matthias Kovács, etc.), with the help of their Western counterparts from Europe and North America (Timothy Garton Ash, Tony Judd, George Schopflin, Ivo Banac, Yvette Biro, Jacques Rupnik, Ernest Gellner, Martin Malia), launched the thesis of a specific Central European identity on which the politicians of the first wave of the transition to parliamentary democracy and market economy in Central Europe also based their efforts.

In this chapter, special attention should be paid to the pages devoted to the process of the separation of the two parts of the Czechoslovak federation before the second division of the common state into two (the first was in the period 1939-1945), which seems to be final for the time being. The greater attention given here to Czechoslovakia is fully justified, as the break-up of Czechoslovakia symbolises the consequences of the geopolitical turmoil caused by the end of the Cold War, but in a milder version. It was the only dissolution of a federal state of that period by way of peaceful arrangements (the so-called civilised divorce). In this case, Dr. Diana Ivanova has allowed herself to seek

her own point of view on these processes, pointing out the theses of other authors, but without giving up her interpretation. The stated own position shows the accumulated by the Dr. Diana Ivanova's in-depth knowledge and her growth into a mature scientist-researcher ready to defend her views. The same can be said for the analysis of the uneven evolution of the Visegrad Group over time.

With the third chapter of his book "The European Neighbourhood Policy and *the Eastern Partnership*" Dr. Diana Ivanova goes into the essence of her topic - the specific features of the foreign policy of the Visegrad Group countries. Quite rightly, the author divides her analysis between the foreign policy of the Visegrad Group member states and the common positions of the Visegrad Group, which remains an association of states, but without common bodies to impose a common domestic and foreign policy.

It is no coincidence that the first area of foreign policy activity of the Visegrad countries chosen for analysis is the EU initiative to support the reform process of the six post-Soviet republics in Europe (Ukraine, Belarus, Moldova, Armenia, Azerbaijan, Georgia). It is particularly important for the Central European countries not only because half of these countries are their neighbours, but also because they have their own national, ethnic, historical and geopolitical ties with them, as well as traditional or new interests. This complex kaleidoscope of interests and national positions of the Visegrad Group states is convincingly presented, and the impact of the Eastern Partnership on relations within the Visegrad Group is analysed. Proximity and tradition determine the leading role of Central European states in this EU initiative. And the inclusion of the Russian point of view in the analysis of the EU initiative shows the skill of Dr. Diana Ivanova's ability to look at the problems in international relations from a broader perspective, not only from the Central European one.

For the last, fourth chapter "Migration Policy of the Visegrad Group", Dr. Diana Ivanova has chosen a problem that manifested itself in its acute form eight years ago, but continues to excite the EU countries to this day - the large migrant wave, the result of military actions in the peripheral EU area. The choice in this case is also very appropriate, because the wave of illegal immigration has caused and continues to cause much controversy and division in the Union. This also applies to the Visegrad Group countries, but in this case their position is much more united, mainly because of their common Eastern European historical tradition, which is not imperial and therefore cannot be post-imperial. However, there are also differences that are convincingly traced. And in this case it is particularly important that the narrative reaches the present day, because in this way the author has managed to show the great

difference in the treatment of refugees from the Middle East and North Africa on the one hand, and Ukrainian refugees on the other.

In the seven appendices to the book Diana Ivanova has offered the readers the most important documents and decisions of the Visegrad Group, a chronology of its activities and information on the GDP of the countries of the group. The book is also interspersed with extensive footnotes that complement and clarify the persons and events mentioned. This is very useful to make the specialized knowledge in the monograph accessible to a wider audience.

My overall assessment of the monograph of Dr. Diana Ivanova is that the choice of the topic, the formulation of the main theses and questions, the analysis of the development of relations between the former socialist countries of Central Europe and the narrative of the challenges they faced from both East and West for almost half a century, have given an excellent result. The book therefore fulfils all the requirements for a habilitation thesis.

From the other publications, with which Dr. Diana Ivanova participated in the contest, it is worth mentioning a few titles that are not related to the problems of the habilitation thesis. It is about the presentation of the trial against Milada Horakova (2010), about the coup by which the communists took power in 1948. according to the memoirs of Prokop Drtina (2011), on the role of the Soviet factor in the beginning of the transition in Czechoslovakia (2012 and 2013), on the failed attempt at socialist integration in the 1970s (2014), on the repercussions of the Hungarian Revolution in the United Nations (2015), and on Turkey's attempts at European integration in the 1980s (2016). They show the development of the participant's scientific interests, which corresponds to her teaching duties in the field of general and Balkan modern history.

6. Evaluation of the candidate's scientific contributions

The monograph of Dr. Diana Ivanova represents the first study of its kind on the establishment and development of the Visegrad Group in Bulgarian historiography. In her study she has reached independent conclusions about the way the new regional grouping took shape in the process of the collapse of the Eastern bloc, as well as about the specificities of the Central European region. To the author's achievements can be added the analysis of the reasons for the decline in the Visegrad Group's

activities and, above all, the placing of these events in a broader international context. More contributions could be listed, but my general conclusion is that the habilitation thesis and some of the other publications have a contributory character.

7. Critical remarks and recommendations to the candidate in the competition

My high evaluation for the habilitation thesis of Diana Ivanova does not mean that there are no mistakes and inaccuracies in it, as in any human creation. In this case they are minor and are caused primarily by the complex practice of adapting the Latin script to the languages of Central European peoples.

I also have minor chronological remarks - the government of Tadeusz Mazowiecki was voted on 24 August, not 13 September 1989 (p. 25), there is some confusion in the chronology of the Russian annexation of Crimea - the Declaration of Independence of Crimea is indeed dated 11 March 2014, but the referendum was held not before, but after - on 16 March (p. 189). The statement that after the division of Czechoslovakia in early 1993 not all partners share a common border anymore seems not quite accurate to me either, since Poland and Hungary did not share a common border before that either (p. 112).

I also find it exaggerated that Orban's Hungary is the most pro-Russian country in the EU and NATO (p. 292). And I also find dubious the West's assessment that a desire to join NATO is evidence of a high political culture (p. 86), because some of these same countries are later accused of precisely lacking one when they start to oppose some Western positions.

In referring to Milan Hoxha as the first Slovak Premier, I would personally specify that this refers to the period 1935-1938, because I would not rely on such knowledge on the part of readers (p. 75). I also think, without trying to impose my opinion, that despite the failure of the idea of a Czechoslovak nation (p. 103), it still cannot be denied that there are citizens of Czechoslovakia who feel themselves Czechoslovaks and therefore reject the idea of partition.

These minor remarks and disagreements in no way change my overall high evaluation of the monograph of Assoc. Dr. Diana Ivanova.

8. Evaluation of the scientific indicators

The scientific-metric indicators of Dr. Diana Ivanova show that she not only meets the national requirements for the academic position of Associate Professor in Area 2. Humanities, Professional field 2.2. History and Archaeology, as defined in the Regulations for the Implementation of the Law on Archaeology, but significantly exceeds them. She has a defended dissertation (Group A - 50 pts.), a habilitation thesis with which she participated in the competition (Group B - 100 pts.), but also significantly exceeds the requirements in terms of other publications (Group C - 485 pts.), as well as in terms of citations (Group D - 190 pts.). On the university's additional indicator, it exceeds the minimum requirement of 30 pts. more than eight times with its 255 pts.

8. Conclusion

The analysis of the habilitation thesis of Dr. Diana Ivanova, the review of her numerous publications, as well as my personal scientific contacts with her over the years give me the full grounds to recommend to the scientific jury of Dr Diana Ivanova to be awarded the academic position of Associate Professor in the professional field 2.2. History and Archaeology (New and Recent General History (History of Central Europe)) for the needs of the Department of History of the Faculty of Law and History of the Neofit Rilski South-Western University.

I hereby declare that I will vote with conviction for the award of the academic position of Associate Professor to Dr. Diana Ivanova.

September 25, 2023

Reviewer:

Prof. Dr. Iskra Baeva